

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

*Husmand og Fisker i Humlum -
Christen Pedersen 1820-1900.*

Husmand og fisker Christen Pedersen i Humlum.

Husmand og fisker Christen Pedersen er min oldefar på min fars side. Han er fra en gren af slægten, der stammer fra Vestjylland, ved egnen Harboøre, Nørlem og Humlum m.v. Og de var gårdmænd, husmænd og/eller fiskere.

Højbjerg, den 11/5-2024 - Erik V. Jensen.

Indhold:

- Christen Pedersen og og Mette Marie Villadsdatter
- Christen Pedersens børn

Appendiks:

- Christen Pedersens hushandler
- Fiskeri i Limfjorden:
www.krejbjerg.dk/jensvaever/krejbjerg.dk/jensvaever/limfjordsfiskeriets-udvikling-i-1800-tallet/

Kilder:

- Diverse folketællinger
- Diverse kirkebøger
- Sogne-matrikelprotokol for Humlum sogn
- Skodborg-Vandfuld Herreder Skøde-panteprotokoller
- wikitree.com/wiki/Pedersen-403
- Holger Rasmussen – Fiskeri i hav og fjord

Billeder på forsiden:

- Tambohus færge-fart
- Gl. hus fra 1800-tallet
- Åleruser
- Høstarbejde

Husmand og fisker Christen Pedersen.

Christen Pedersen er født 5/12-1820 i Harboøre sogn, hjemmedøbt samme dag, i kirken 1/1-1821. Forældrene var *"Peder Jensen Huusmand og Fisker, og Hustrue Ane Maria Jensd. i Vrist"*. Faderen døde 13/10-1832 og moderen blev da boende i huset med børnene.

I 1835 blev Christen konfirmeret i Harboøre, *"God i Kundskab sædelig i Opførsel"*. Forældre anført som *"afgangne Husmand Peder Jensen og endnu levende Hustrue Ane Marie Jensdatter, som beboer et Huus i Vrist Fjerding"*. Huset var benævnt *"Egholm, et jordløst Huus"*.

Ved folketællingerne 1834, 1840 og 1845 boede han i Vrist sammen med nogle af sine brødre og søstre ved sin moder husmandsenke Ane Marie, der *"levede ved sine Børns hjælp af Fiskeri"*. Hun døde 4/11-1858.

Ved Ft.1850 arbejdede Christen i Odby Færgegaard som *"Færgekarl, 30 aar"*. I 1853 var han stadig i Odby sogn, da han 13/5 blev gift i kirken, *"Ungkarl, Fisker Christen Pedersen af Seerup, 33 Aar gl. og Tjenestepige Mette Marie Willadsdatter i Ottesunds Færgegaard, 22 Aar gl."* Hun var født i Nørlem sogn som datter af husmand Villads Nielsen og Mette Kirstine Hansdatter. Der har tydeligvis været lidt romantik i færgegården mellem færgekarlen og tjenestepigen, for allerede 1½ måned efter vielsen, den 26 juni 1853, fik parret en søn Peder Christensen, døbt i kirken 17 juli, noteret som *"Indsidder i Seerup, Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen, 22 Aar gl"*.

Så flyttede parret til Søndbjerg sogn og 15/1-1855 fik de sønnen Villads Christensen, i kirkebogen anført *"Husmand og Fisker Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen af Søndberg"*. Ved Ft.1855 i et hus i Søndbjerg var Christen Pedersen også anført som *Huusmand, Fisker"*.

Den 30/4-1855 købte Christen et husmandssted i Humlum af Else Nielsdatter, enke efter Niels Nielsen Aunsberg, for 600 Rigsdaler. Stedet, hvor hun og hendes mand havde boet siden 1838, var parcel nr. 1 af gården Nørgaard's udstykkede jord, med hartkorn ny Matricul: 1 skp 2 fkr 1½ alb.

Til at finansiere købet optog han et obligationslån på 300 Rdl til 4% rente ved gårdmand Peder Poulsen fra Odby. Og som sikkerhed stillede Christen *"Stedet med Bygninger og Jorder, Sæd og Afgrøde, Herligheder og Rettigheder, Besætning og Bohave inden og uden Døre, Intet undtagen"*.

Derefter flyttede parret fra Søndbjerg til Humlum. (fra kirkebogen: *"1. Mai 1855 tilgået Humlum sogn, Skodborg, Ringkøbing amt med kone og 2 børn fra Søndbjerg Sogn, angivet som Eier af Aunsberg"*).

I en topografisk beskrivelse i 1894 af Skodborg herred, beskrives Humlum således: *"Sognet grænser mod Vest til Resen Sogn og er paa de andre Sider omgivet af Limfjorden; mod Nord ender det ved Oddesund i Grisetaa Odde eller Pinodde, mod Øst findes imod Venø Sund Ulvenæs, Gibel Ræs og Klippen eller Askjær Odde, hvilken sidste Benævnelse dog næsten aldrig bruges; mod Syd ender Sognet i Struer Odde, der tilligemed en tilsvarende fra Ølby Sogn fremkalder den Indsnævring af Kilen, der kaldtes Struer og gav Navn til Byen Struer. Sognets Fladeindhold er 2650 Tdr. Land Hartkorn 137½ Tdr. Jorderne ere højtliggende. - I 1860 var der 400 Indbyggere."*

Den 20/3-1857 fik de datteren Ane Marie Christensen, døbt i Humlum kirke 1 juni, parret er noteret som *"Husmand Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen, 26 Aar gl. i Lille Nørgaardhuus"*.

Ifølge brandforsikringen var Lille Nørgaardhuus et boelsted på matr. 10, forsikret fra juli kvartal 1857. Af takseringen fremgår at der var *"a, Stuehuus i Øst og Vest 18 Al lang i 9 Fag og 7 Al Dyb, og b, Et Huus udbygget i nord fra lit a. 15 Al lang i 7 Fag og 4 Al Dyb, i materialer af Bindingsværk, Muur og Leervægge samt Straatække"*. Det sidste hus var til *"Kræstald og Lade"*. Og i forsikringen var noteret at det var klassificeret brandfarligt.

Den 17/6-1858 fik de en søn Anders Christensen, døbt i kirken 19 september, anført *"Husmand Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen i Lille Nørgaardhuus"*.

Ved jord-udskiftningsreformen i Danmark i slutningen af 1700-tallet var hovedprincippet, at en husmands jordlod mindst skulle være så stor, at den tillagte jord kunne sikre græs-

ning og vinterfoder til 1 ko og 4 får per husmand.

Fårehold var meget udbredt ved fiskerne langs Limfjorden, så Christen har helt sikkert haft nogle får gående på græs. Det var helt uundværlige dyr i de små husmandshjem, der skulle være selvforsørgende. De var nøjsomme dyr og kunne græsse over alt. Og fra fårene fik man uld og skind, der blev forarbejdet til klæder og sengetøj, og mælk man kunne bruge til ost. Og ved slagtning fik man kød, som blev spist både fersk og saltet ned, og af fedtet, kaldet tælle, støbte man lys.

Han har nok dyrket noget korn til brød og noget hø til foder, og som de fleste husmænd havde han nok også en have; med kål, kartofler og andre grønsager til husholdningen.

22/2-1860 fik de Mette Kirstine Christensen, døbt i kirken 20 maj, nu noteret "*Huusmd. Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen i Nørbakhuus*". (Blandt fadderne var svingerfar husmand Villads Nielsen fra Lem).

I 1860, med virkning fra 1 april, lavede Christen pludseligt et mageskifte med husmand Niels Nielsen i Humlum, således at Christen overtog hans husmandssted, der var en parcel, matr. nr. 4c, med hartkorn 1 skp, 2 fkr, 2¼ alb, og værdisat til 600 Rdl. (Parcellen var en udstykning af Nørre Baks jord i Humlum Sogn, fra Veiberggaards oprindelige hovedgårds jord).

Til gengæld overtog Niels Nielsen så Christens parcel nr. 1 fra Nørgaard, værdisat til 480 Rdl, så Christen måtte betale et difference beløb på 120 Rdl til Niels Nielsen. Og for at finansiere handlen måtte Christen optage et 4% obligationslån på 500 Rdl ved den forrige ejer af matr. 4c, gårdejer Nicolaj Christensen af Gade.

Hvad årsagen til byttet var kendes ikke, jordlodderne var næsten lige store, men måske har han fået et bedre hus ud af det. Ifølge den tidligere ejers brandforsikring var det nye hus i øst-vest, grundmuret og med stråtag, forsikret for 350 rdl.

Den 16/6-1862 fik de Ane Christensen, døbt i kirken 19 oktober, noteret som "*Huusmand Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen, 32 Aar gl. i Nørbakhuus*". Og husmand Villads Nielsen af Lem sogn var atter fadder.

30/9-1864 fik de atter en søn, Hans, døbt i kirken 6 novbr., men han døde 27/3-1865, og blev begravet 2 april. I kirkebogen noteret "*Søn af Huusmand Christen Pedersen i Nørbakhuus, 6 Maaneder gl.*".

4/2-1866, fik de Hansine Christensen, døbt i kirken 24 juni, noteret "*Huusmand Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen i Nørrebakhuus*". Blandt faddere: Pigen Ane Marie Villadsen (en søster) af Øster Toftum.

Så lavede Christen en mærkelig handel. Den 26/5-1867 lavede han købekontakt med indsidder Lars Poulsen fra Humlum om at købe Nørrebakhuus, matr. 4c, for 700 Rdl, til overtagelse 1/8-1867 (skødet tinglæst 19/2-1868).

Samtidig lejede Christen naboparcellen, matr. 4d, af ejeren Niels Larsen fra 1/1-1868, for en periode af 49 år, til en leje af 3 Rdl pr. år. På parcellen, som var meget mindre end den forrige, nemlig kun 3 fkr, ½ alb hartkorn, var et hus, 17 alen langt og 10 alen bredt (i alt 67 m²), som Christen havde opført og var angivet som ejer af. Det må være det Skouhuus eller Thagaardskouhuus, som er nævnt i folketællingerne. Det lå op mod en lod ejet af Jacob Thagaard, måske deraf navnet. Huset blev brandforsikret den 22/8-1867 for 350 Rdl og angivet at være grundmuret og med stråtag.

Som indfæstning på lejekontrakten betalte han 200 Rdl, som han lånte, og som sikkerhed angav han huset, forsikret for 350 Rdl. - Måske var årsagen til handlen økonomiske problemer, det vides ikke. Det kunne også være fordi han ville drosle agerbruget ned og satse mere på fiskeri.

Den 17/1-1868 fik de et tvillingepar, men den ene var dødfødt. Den anden, Nicolai Gade Christensen, blev døbt i kirken 26 januar, og i kirkebogen noteredes "*Huusmand, Fisker, Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen i Skovhuus*". (sjovt nok var navnet identisk med en af hans långivere, Nikolai Christensen Gade).

Havde man kun et lille husmandssted, kunne man ikke ernære sig og sin familie alene ved agerbrug. Her var fiskefangst fra fjorden både en del af husholdningen og en vigtig indtægts kilde; og en fiskesæson kunne vare 9-10 måneder, alt efter vejrliget.

Fiskernes huse skulle helst være i nærheden af en strand ved det sted, hvor man fiskede. Og der skulle være plads til at trække en båd op på stranden, og et sted hvor man kunne tørre sine garn, en "Stejleplads", og hvor man kunne konservere garnene og reparere dem, hvis det var nødvendigt.

Dengang var fiskegarn tilvirket af hør, hamp eller bomuld, og sådanne net kunne ikke bare sættes ud i havet, da de så hurtigt ville blive ødelagte af råd- eller bakterieangreb. Det var derfor nødvendigt at imprægnere garnene et par gange i løbet af fiskesæsonen, hvilket skete med stenkulstjære, der også gav garnene et beskyttende lag mod slid fra strøm og bølger. Tjæren blev opvarmet for at få den tyndtflydende, og i den varme tjæregryde dyppede man så garnene, som forinden var blevet tørret op på stejlepladsen. Efter tjæringen skulle garnene dryppe af og tørre op igen.

En imprægneringsmåde, som gjorde garnene endnu mere bestandige, var at barke dem inden tjæringen. Dvs. man kogte dem i en kedel med et afkog af ege- eller birkebark. Det var tidskrævende processer som man må formode Christen også tog del i.

En typisk båd på Limfjorden, var en Kaag, der bare er en fladbundet pram. En båd med køl kunne ikke bruges, da den skulle kunne flyde hen over garnet, når det var sat, og ikke gå på grund i lavt vand. Kaag'en blev hovedsagligt brugt til kystnært fiskeri med garn, ruser, m.v., og altid kun med årer til fremdrift. Man fiskede tæt ved det sted, hvor man boede, og her i den vestlige del af Limfjorden var fiskeredskaberne fortrinsvis nedgarn, vod og ruser.

Den 11/8-1869 lånte Christen 100 Rdl på en 4% obligation af sin ven, Kroejer Andreas Hansen af Pinen Kro, og heraf fremgik det at han i forvejen havde pantegæld i huset på 110 Rdl, så økonomien balancerede stadig ikke. Måske brugte han pengene til yderligere udbygning af huset, for i brandforsikringen står der "*Stuehuus, Lade og Koestald*", grundmuret med stråtag.

Den 19/1-1870 fik parret en søn mere, Niels Thagaard Christensen, døbt i kirken 3 marts, og noteret "*Huusmand, Fisker, Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen i Skouhuus*".

Ved Ft.1870 (den 1/2) var Christen anført med "*Fiskeri, Huusmand*", og boende i huset Thagaardskouhus med Mette Marie og 5 hjemmeboende børn. Den ældste søn Peder tjente da i gården Hauskov i Gudum som tjenestekarl og røgter. Den næstældste søn Villads tjente i Resen præstegård. Datteren Ane Marie var i huset hos sine bedsteforældre i Bruungaard Hus i Nørlem (i folketællingen fejlagtig opført som datter). Og Ane var plejebarn hos entlediget skolelærer Hansen i Aldershvile i Resen, moderens onkel, hvis kone stod fadder ved hendes dåb.

I 1871, den 18/12, fik de søn mere, Hans Christensen, døbt i kirken 18 februar 1872, i kirkebogen nævnt "*Huusmand, Fisker, Christen Pedersen og Hustru Mette Marie Villadsen, 40 Aar gl. i Skovhuus*".

Det har utvivlsomt været et hårdt liv at være husmandskone og samtidig føde 11 børn inden for 20 år, og hun har sikkert også måttet deltage i alt det øvrige daglige arbejde. Så den 13/3-1873 døde Mette Marie i en tidlig alder, og blev begravet 23 marts, i kirkebogen noteret "*Huusmand og Fisker, Christen Pedersens Hustru i Skovhuus. Hun er født i Lem, døde i Skovhuus, 41 Aar og 10 Maaneder*". - Derefter kom deres lille søn Hans i pleje ved Christens søster Sidsel Pedersen i Hove sogn.

Tiden herefter gik nok ikke så godt for Christen, med en dårlig økonomi til følge. Den 21/4-1877 lånte han 600 Kr af sin ven kroejer Andreas Hansen af Pinen Kro, til hvad vides ikke. Og den 1/8-1879 måtte han igen på lånemarkedet; også denne gang var det ved kroejeren fra Pinen Kro.

Nu var det 200 Kr på en 4% panteobligation med sikkerhed i pantet. Pantemæssigt var det i 3. Prioritet, da der i forvejen var tinglæst gæld for 1.000 Kr, og til sikkerhed stillede han "*et mig tilhørende Huus, opført paa en leiet Jordlod af Matr. N. 4d af Nørbak i Humlum Sogn med husets Assurancesum 700 Kr samt min Leieret til Jordloden efter Leiekontrakt,*

endvidere i hvad jeg eier af Besætning, Inventarium og Aulsredskaber, Aul og Afgrøde i Straa, Hø og utærsket Sæd, Gjødning og Producter samt dets pantsatte Assurance".

Ved Ft.1880 boede Christen stadig i huset, noteret som "Enkemand, 59 år, lever af sin Jordlod og Fiskeri", sammen med sønnen Nikolai på 12 år og en husholderske Maren Pedersen, 49 år.

Økonomien har nok fortsat været meget stram og i 1881 måtte han slippe tøjlerne. Hans ven kroejeren i Pinen Kro, Andreas Hansen, havde opkøbt en obligation fra enken Sidsel Laursen på 100 Rdl og havde nu i alt 4 obligationer med en samlet gæld på 200 Rdl og 800 Kr, så den samlede værdi løb op i 1.200 Kr. Så efter aftale slettede kroejeren alle 4 obligationer den 27/12-1881, mod at Christen overleverede "den pantsatte Bygning og Leieretten med Skjøde og Fremleiekontrakt". - Samme dag, 27/12, blev der lavet nyt skøde til Andreas Hansen og det hele blev tinglæst og indført i Pantebogen 11/1-1882.

Hvad der derefter skete med Christen vides ikke, formentlig er han flyttet ind ved sønnen Villads, da han ved Ft.1890 var noteret at bo hos Villads i "Pinen gl. Stuehus" (gården ved Oddesund-overfarten) og var benævnt "Mandens Fader, hjælp af Fattigvæsnet". Og her boede han også i 1896, da sønnen Villads døde den 5/12.

Christen Pedersen døde 4/8-1900 i Ravnstoft, Dybe sogn, Ringkøbing Amt, 80 år gl, og blev begravet 10/8-1900 i Dybe kirke. Han boede da ved datteren Ane Marie i Dybe sogn, og havde formentlig boet der siden 1896. - Han har utvivlsomt haft et hårdt og slidsomt liv som fisker og husmand i Humlum.

Christen Pedersens børn:

- **Peder Christensen** – Gift med Nicoline Lauritsen Agergaard 31/10-1890 – Ved folketællingen 1770 tjente han i Hauskov i Gudum som tjenestekarl og røgter. Ved folketællingen 1880 var han tjenestekarl på Øster Trabjerggård. Ved Ft.1901 var han boelsmand i Vester Ølby, Ølby sogn matr. nr. 13, Kirkehus, tilflyttet fra Gudum 1890. Ved Ft.1906 og 1916 boede han her i Kirkehus, opført som "Landmand ved Agerbrug". Han døde 21/7-1921 i Lemvig, 68 år gl., og blev begravet på Ølby kirkegård.
- **Villads Christensen** – Gift med Ane Cathrine Andreasen 21/11-1882 i Lyngs – Ved Ft.1870 tjente han i præstegården i Resen sogn, ved Ft.1880 var han fisker og boede på gården Neder Brodalsgaard. 1882 var han "Færgekarl ved Oddesund". Ved Ft.1890 boede han i Pinen gl. Stuehus og var anført "Matros, der tjener ved Odden Sund". Villads døde 5/12-1896, 41 år gl., begravet 10/12 på Humlum kirkegård. I kirkebogen noteret "Fisker i Oddesund Syd".
- **Ane Marie Christensen** - Gift med skomager Peder Christensen Søbjerg i 1879 – Ved Ft.1870 boede hun 12 år gl ved morfar Villads Nielsen i Nørlem. Ved Ft.1880 var hun og manden bosat i Dybe sogn i et hus Solberg. Ved Ft.1890 boede de i et hus Sommerlyst i Dybe sogn, 32 år. Ved Ft.1901 i et hus Ravnstoft (matr. 15a) i Dybe sogn. Hun døde 10/5-1935 i Lemvig, 78 år gl. Og blev begravet 16/5 i Dybe kirkegård, noteret "Enke, Aldersrentenyder i Lemvig, Nygade 12".
- **Anders Christensen** – Var ved Ft.1880 i et hus i Synder Lyngholm, Fabjerg sogn, anført som "Tømmer Lærling, ugift, 21 aar". Derefter ?
- **Mette Kirstine Christensen** - Gift med tømmer Nicolaj Christensen fra Ølby 25/4-1882 i Humlum, hun arbejdede da i Sønder Bak, – Derefter ?
- **Ane Christensen** - Gift med gårdejer Jøs Laursen 22/6-1888 i Resen. Ved Ft.1901, 1906 og 1911 boede de i Resen_Haugaard (matr. 5). Ved Ft.1916-1930 i Resen på Overlund, Jøs opgivet til "Landbrug". Ane døde 12/5-1944, 81 år gl, begravet i Resen 19/5, og i kirkebogen anført "Aldersrentenyder i Resen, Enke efter afdøde Gaardejer og Sognefoged Jøs Laursen".
- **Hansine Christensen** – Gift med maskinarbejder Jens Jensen - Ved Ft.1880 var hun tjenestepige på gården Store Lund, 13 år gl, og blev konfirmeret her 4/4-1880 (Kund-

skab: G, opførsel: Mg). Den 1/11-1889 blev hun ansat som hushjælp ved fyrbøder Jens Jensen i Struer. De blev kærester og hun flyttede med ham til Århus i 1892. Da han var i en langvarig separation, blev de først gift 2/10-1898. Hun døde i Århus 25/12-1936, 70 år gl., og blev begravet 2/1-1937 på Aarhus Nordre kirkegård.

- **Nicolai Gade Christensen** – Gift med Kirstine 1897 – ved Ft.1901 var han i Struer (matr. 44c), tilgået fra Dybe i 1897, anført som "*Depotarbejder ved Statsbanen*". Ved Ft. 1906 optalt i Maskinhuset på Jernbanestationen i Ringkøbing by. Ft.1911 boede han i Gimsing sogn, Nørmarkhus, tilgået fra Struer 1906, anført "*Depotarbejder og Landbruger*". Ved Ft.1930 boede han i Gimsing sogn, Østerby (matr.21e), anført som "*Pudseformand*". Han døde 29/8-1947, 79 år gl, begravet 2/9 på Struer kirkegård, noteret "*Pensioneret Pudseformand, Enkemand af Gimsing*".
- **Niels Thagaard Christensen** - Gift med Carla Juliane 3/2-1898 i England – Styrmand, bosat 1893-1902 i Nordby, Fanø, derefter i København. Fra 1/11-1907 og Ft. 1911 bosat i Vejlegade 28, Nakskov, som "*Lods paa Søen*". Ved Ft.1916 anført som "*Lods ved Staten, aarsløn 1950 Kr*", boende Nørre Boulevard nr. 1, Nakskov. Derefter ?
- **Hans Christensen** - Gift med Mariane Hansen 18/12-1894 – ved Ft.1880 og 1890 var han i Hove sogn, Toelberg Mark, ved Christens søster, Sidsel Pedersen, som "*Pleiesøn, 8/18 aar*". I 1894 og Ft.1901 boelsmand i Toelbjerg, Hove sogn (matr. 20b). Fra 1904, ved Ft.1906 og senere husejer i Hedetoft (matr. 38a), Møborg sogn. Hans døde i Bækkelund 26/5-1949, 77 år gl., begravet 31/5 på Møborg kirkegård, noteret "*Aldersrentenyder, fhv. Husmand af Møborg*".

Christens sidste bosted, Nørbak matr. 4d, findes stadig i dag som selvstændig matrikel i Struer kommune, nu som: Vejbjerggård Hgd., Humlum, matr. 4d – 5.130 m² (har måske været større dengang). Det er i dag bare et stykke 3-kantet markjord, hvor den nye Oddesundvej skærer sig igennem. Stedet ligger i en afstand af ca. 300 m fra stranden.

Det forrige bosted, Nørbak matr. 4c, er nu lagt ind under matr. 4a og er også kun et stykke markjord i dag.

APPENDIKS:

Christen Pedersens hushandler:

Aar 1855 den 16 Mai blev læst: **Skjøde.** Fol 305.

Underskrevne **Else Nielsdatter**, enke efter afdøde Niels Nielsen Aunsberg af Humlum Sogn med Laugværge gjør vitterligt, at jeg har solgt og afhændet ligesom jeg herved sælger skjøder og overdrager fra mig og mine Arvinger til Huusmand **Christen Pedersen** af Sønberg Sogn paa Thyholm det mig tilhørende Sted med Bygninger og Jordeiendomme, som er Parcelen No 1 af Gaarden Nørgaard udstykkede jorder i Humlum Sogn, der forhen har staaet for gammelt Hartkorn 2 skp 1 fkr ¼ alb, men skatter nu efter nyt Matr. af Hartk: 1 Skp 2 Fkr 1½ Alb. og er hiemlet mig og min afdøde Mand bemeldte Niels Nielsen Aunsbjerg ved skjøde af 18 Juni 1837, thinglæst 29 August 1838.

Da nu Kjøberen bemeldte Christen Pedersen har betalt og berigtiget den accorderede kjøbesum 600 rd, skriver Sex Hundrede Rigsdaler Rigsmønt og er derimod bleven det købte sted overleveret til uindskrænket Raadighed og Eie, hvoraf han svarer og udreder Skatter og afgifter fra 1 Mai d. A. og fremdeles; saa erklærer jeg herved ingen videre Ret eller Deel at have til eller udi ovenmeldte Sted, men dette tilligemed Herligheder og Rettigheder, Forpligtelser og Byrder, saaledes som min afdøde Mand og jeg have eiet og besiddet det, skal tilhøre Kjøberen og Arvinger. Til Bekræftelse udstedes dette Skjøde under min og min Laugværges hænders Underskrifter i Overværelse af 2de Vitterlighedsvidner, og saa dette Skjøde på fælles Bekostning thinglæses og protocolleres. - Skrevet i Lemvig d. **30 April 1855.** Else Nielsdatter m.f.P.

Retsdagen d. 4 Juli 1860. **Mageskiftebrev.** Fol. 417.

Underskrevne **Niels Nielsen** af Humlum Sogn skjøder herved til **Christen Pedersen** af Nørgaardhuus den mig efter Skjøde af Nicolai Christensen det 25 juni 2859, tinglæst 21 December samme Aar, tilhørende Parcel af Nørre Baks Jorder i Humlum Sogn, Matricul No 4c, der er skyldsatsat med Hartkorn 1 Skp, 2 Fkr, 2¼ Album og Gammelskat 1 rdl 69 Skilling Rigsmønt, tilligemed den paa Eiendommen værende Bygning, saaledes som Kjøberen allerede har tiltraadt samme. - Kjøberen skal udrede de Kongelige Skatter offentlige og communale Afgifter og Byrder fra Tiltrædelsen den 1 April d: A: og skal holde sig Udstykningstilladelsen efterrettelig, ifølge hvilken den skal holdes forsynet med Bygning og Beboes. -

I Vederlag for Eiendommen med Bygning og Tilbehør, hvis Værdie udgjør = 600 rdl, erholder jeg ved Adkomstbrev af Dags Dato overdraget af Kjøberen Parcelen No. 1 af Nørgaard i Humlum Sogn, der er skyldsatsat med Gammelskat af 2 Skp 1 Fkr ¼ Album og nyt Matriculs Hartkorn 1 Skp 2 Fkr 1½ Album, tilligemed den paa nærværende Bygning af Værdie 480 rdl, og en Byttesum af 120 rdl Rigsmønt. -

Og da nu Kjøberen har betalt mig denne Byttesum og meddeelt mig det nævnte Adkomstbrev, saa erklærer jeg herved, at Parcel No. 4c af Nørre bak i Humlum Sogn med Bygning fra Dags Dato skal være Christen Pedersen tilhørende med Fuldkommen Eiendomsret, og forøvrigt med de samme Rettigheder og Herligheder, Byrder og Forpligtelser, under hvilken den har været i min Eie og Besiddelse. -

Jeg skal svare Kjøberen det Solgte, og saaledes ogsaa være ham ansvarlig for, at nærværende Skjøde skal kunne tinglæses uden at erholde nogen for ham skadelig Retsbemærkning. -

Til Vedfæstelse med min Underskrift i Overværelse af tiltagne Vidner.

Skrevet i Lemvig den **23 Juni 1860.** - Niels Nielsen

Retsdagen den 11 Januar 1882. **Skjøde og Leiecontract.** Fol 13.

L 15 - Jeg undertegnede **Christen Pedersen Egholm** af Humlum tilstaar hermed og vitterliggjør at have solgt og afhændet, ligesom jeg herved sælger skjøder og aldeles afhænder fra mig og mine Arvinger til Kroeier **Andreas Hansen** af Ottesunds Pinen det mig tilhørende af mig opførte Huus 17 Alen langt og 10 Alen bredt (10,7x6,3= 67 m²), hvilket Huus er opført paa et Stykke Jord af Eiendommen Matr. N. 4d af Nørbak i Humlum Sogn, som jeg ifølge Leie Kontrakt af 10. tinglæst 25. August har i Leie paa 49 Aar fra 1. Januar 1868 at regne. Ligeledes overdrager jeg til Andreas Hansen bemeldte Leieret til det Grundstykke hvorpaa Huset staar for den tilbageværende Leietid. Vilkaarene er:

1 Med Bygningen følger dennes Tilbehør samt muur og nagelfaste Appertinentier, alt saaledes som dette er paavist /: Kjøberen:/ og fra Dato staar for hans Regning og Risiko i enhver henseende. - Alle af Bygningen gaaende Kongelige og Kommunale Skatter og Afgifter samt Grundcontingent udreder Kjøberen fra Dato og fremdeles.

2 Leieretten til Jordstykket overdrages Andreas Hansen med de samme Rettigheder og Forpligtelser hvormed jeg har besiddet samme i henhold til den paaberaabte Leie Kontrakt, der overleveres Andreas Hansen og som han i Eet og Alt forpligtet til at holde sig efterrettelig. - Af Leie Kontraktens Bestemmelser fremføres særlig her.

a, Det leiede Jordstykke grændser mod Vest til Lemvig Struer Landevei i en Længde af 184 Alen, mod Øst til et Skjældige, mod Syd til Eierens egen Mark i en Længde af 113 Al, mod Nord paa det i en Spids imellem Landeveien og Jacob Thagaards Lod. -

b, Leieren har Ret til at afhænde sin Leieret eller til Fremleie, dog at Eieren først skal tilbydes samme, og vil han ikke indgaa paa lige saa gode Betingelser for Leieren som en Anden bortfalder den anførte Fortrinsret.

c, Den aarlige Leie er 6 Kr, hvoraf halvdelen erlægges 11 Juni og halvdelen 11 Decbr. Termin. Er Leieafgiften ikke betalt senest 1 Maaned efter hver Termin kan Eieren forlange Leie Kontrakten hævet.

3 Kjøbe og Overdragelsessummen er betinget saaledes: 700 Kr svarer Kjøberen i Kjøbesum for Bygningen og 300 Kr erlægger han i Afstaaelse for Leieretten. For disse 1.000 Kr er jeg fyldestgjort dermed at Kjøberen ifølge Panteobligation har et større Beløb tilgode hos mig for Laan, hvormed han i en længere Aarrækkes Tid efter Anden har forstrakt mig

Idet jeg saaledes erklærer mig fyldestgjort i enhver henseende for den skete Overdragelse, tilstaar jeg herved at den solgte Bygning og Leieretten herefter skal tilhøre og tilkomme Andreas Hansen med de samme Herligheder Rettigheder, Byrder og Forpligtelser, hvormed jeg har eiet og besiddet samme.

Det Solgte og Overdragne er jeg pligtig at hjemle Kjøberen paa lovlig Maade. - Retsanmærkning om mulige Forhæftelser paa Hovedeiendommen hvorunder Leieretten hører frafalder.

Til Bekræftelse med vore Underskrifter vidnesfast. P.t. Lemvig d. **27 December 1881.** -
Som Overdrager Christen Pedersen Som Kjøber Andreas Hansen

Skodborg Herreds Brandforsikringsprotokol 1800-57 + 1858-78:

Forsikringsnr. 50. - Juli Qvartal 1857 - **Nørgaardhuus** - Boelsted - matr. 10 - Christen Pedersen.

Brandforsikrings-taksation 22/9-1857 - Nørgaardhuus tilhørende **Christen Pedersen** og i forhen forsikret befandtes saaledes:

a, Stuehuus i Øst og Vest 18 Al lang i 9 Fag og 7 Al Dyb, af Bindingsværk, muur og Leervægge med undtagelse af vester Ende som er Grundmuur af Brændte Steen, Fur Over og Ind tømmer og Straatække indrettet til Beboelse i Stuer, Kammer og Kjøkken med 1 Skorsteen forsynet med Loft, Vinduer og Dørre, taxeret til 25 rdl pr Fag, eller - 230 rdl.

b, Et Huus udbygget i nord fra lit a. 15 Al lang i 7 Fag og 4 Al Dyb, af Bindingsværk og Leervægge samt Straatække, Fur Over og Ind tømmer, indrettet til Kræstald og Lade, taxeret til 10 rdl pr Fag, er - 70 rdl, i alt 300 rdl.

Bygningerne er forsvarlige for Ildsfare, og de ligger i Afstand fra nærmeste Nabobygning af 70 Alen.

Forsikringsnr. 53 - d. 4 Juni 1859 - **Bakhuus** - Nicolai Christensen - (Derefter Niels Nielsen).

a, Et Huus i S og N, Gdm:(grundmur) og Str:(stråtag) - 350 rdl. (1/4-1860 **Christen Pedersen**).

Forsikringsnr. 72 - d. 22/8-1867 - **Thagaardskouhuus** - **Christen Pedersen**.

a, Stuehuus, Lade og Koestald - 350 rdl - Grdm: og Str: (senere omskrevet til 700 Kr). Afstand til nabosted (nr. 53 = matr. 4c) 100 34 Alen.

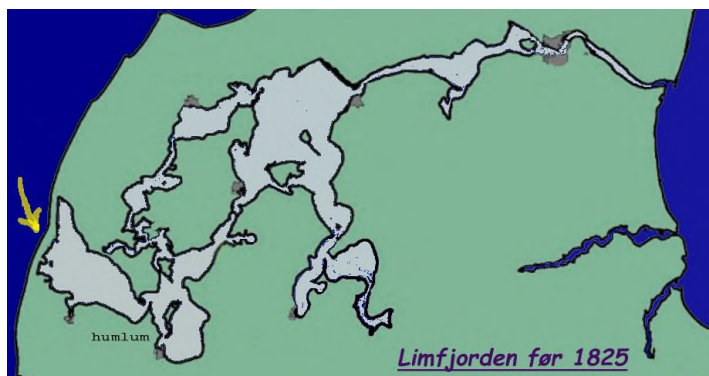
Fiskeri i Limfjorden.

Fra 1100-tallet og frem til 1825 var Limfjorden lukket i vest ud mod Vesterhavet. I den vestlige del af Limfjorden - fra Vesterhavet og indtil Løgstør - var plante- og dyrelivet præget af, at det var brakvand. Brakvand kan beskrives som en blanding af ferskvand og saltvand. Saltholdigheden i brakvand svinger mellem 0,5 og 24,7 promille I dette område fangede man fisk som ål, aborre, brasen, laks, ørred og helt.

I den østlige del mellem Løgstør og Kattegat var plante- og dyrelivet præget af, at det var saltvand. Her fangede man fisk som ål, laks, torsk, sild, rødspætter, skrubber og fjæsing. Her var bundgarn et almindeligt fiskeredskab.

Ved den gule pil brød havet under stormfloden i 1825 gennem Harboøre Tange.

Efter åbningen af den vestlige ende af Limfjorden strømmede saltvand ind fra Vesterhavet og det ændrede plante- og dyrelivet i fjorden. I overgangsperioden fra brakvandsområde til saltvandsområde gik det meget ud over fiskeriet med små fangster.

Men efterhånden som livet i fjorden tilpassede sig det salte vand, kom der nu nye fiskearter. Man fangede nu bl.a. rødspætter og sild. - Så man kan godt tale om en opgangstid, hvor endnu flere hentede supplerende føde og indtægter på fjorden.

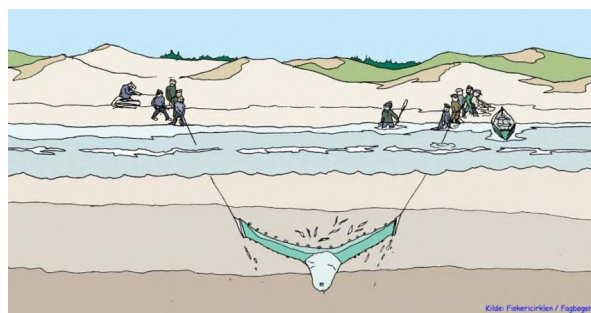
Fiskeriet i Limfjorden var stærkt præget af, at fiskeriet var en biernæring, som landbrugere og husmænd udøvede i fiskesæsonen. Det var typisk de landbrugere og husmænd, som boede ret tæt på fjorden. Med fiskeriet skaffede man føde til eget bord og man supplerede indtægten ved at sælge fisken til andre i området.

Fiskernes huse skulle helst være tæt på en strand i nærheden af det sted, hvor man fiskede. Der skulle være plads til at trække båden op på stranden og et sted hvor man kunne tørre sine garn og et sted hvor man kunne tjære dem. Man fiskede tæt ved det sted hvor man boede, og i den vestlige del af Limfjorden var fiskeredskaberne fortrinsvis nedgarn, vod og ruser.

Nedgarn er et aflangt udstrakt net, der står lodret i vandet som et stakit. Med lodder for nede og opdriftsmidler for oven på nettet kan man bestemme hvor dybt, det skal stå. Med tunge lodder kan det sættes helt ned på bunden, så det bliver stående samme sted. Med lette lodder kan det flyde mellem markeringsbøjer. Fisken ser ikke garnet, men svømmer ind i det og hænger fast. Fiskeri med nedgarn krævede ikke meget. Én mand kunne vade ud og sætte garnet fra kysten eller ro ud og sætte det lidt længere ude

Vod. Fiskeri med Landdragnings-vod er en simpel fiskemetode, men det krævede flere hænder. Voddet var tungt og de lange tov, der var bundet i enderne af det, var tunge. Vod og tovværk blev sejlet ud i en stor bue. Når båden var inde igen, skulle alle på stranden hale det tunge vod ind. Det var hårdt, og fangsten var sjældent ret stor.

Vodfiskeri er først og fremmest egnet til at fange bundfisk som fx rødspætter, fordi det er de lange tove, der slæbes hen ad bunden, som jager bundfiskene ind i netposen. Derfor er denne fiskeriform bedst i ret lavvandede områder som eksempelvis Limfjorden og Vesterhavet.

Ruser er forbundet af netvægge (de såkaldt rader), som fisken møder. Fisken følger raden og ledes ind i selve rusen, som er en aflang garnpose. Indvendig i denne pose er der nettragte (kaldet kalve), som så leder fisken ind i netposens ende. Det er her, fiskeren henter fangsten, når han røgter rusen.

Ruser blev i stor udstrækning brugt til at fange ål med og rygterne siger, at der i gamle dage kunne være så mange ål, at ruserne var for tunge at løfte op i båden, så de trak dem op til land i stedet for.

Kort
over
HUMLUM SOGN
Skodborg Herred Ringkjøbing Amt.
Udviert efter Matrikulens mindrede Kort.
i C. M. Tegners lith. Inst.
Kjøbenhavn.

